

Tasarım Stüdyosunda Duyusal Deneyimler: Karaköy'ün Çok Katmanlı Yapısının Keşfi

Dr. Öğr. Üyesi Sezen TARAKÇI^{1*}, Dr. Öğr. Üyesi Duygu ÖZGÜR¹, Öğr. Gör. Sanem COŞAN ACAR¹, Arş. Gör. Gizem KEPENEK¹

¹İstanbul Kent Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İSTANBUL

* Sorumlu yazar: Dr. Öğr. Üyesi Sezen TARAKÇI, Sorumlu yazar E -posta: sezen.tarakci@kent.edu.tr

Bu bildiri, İstanbul Kent Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü, birinci sınıf ilk dönem dersi, Tasarım Stüdyosu-I çerçevesinde gerçekleştirilen öğrenci çalışmalarına odaklanmaktadır. 2024-2025 Güz yarıyılında Tasarım Stüdyosu-I programı, öğrencilerin çevresel algı ve duylara yönelik farkındalıklarını artırarak bütüncül ve eleştirel bir bakış açısı kazanmalarını hedeflemiştir.

Bu hedef doğrultusunda stüdyo, “5 duyu ile kent: İşitme duyusu”, “5 duyu ile kent: Koklama ve tat duyusu”, “5 duyu ile kent: Dokunma duyusu”, “5 duyu ile kent: Görme duyusu” ve son olarak, “Katmanlaştırma” başlıklı 5 modül üzerinden ilerlemiştir. 'Katmanlaştırma' başlıklı final modülüne kadar her bir aşama bir duyu özelinde ilerlerken, bunun paralelinde temel tasarım ilkeleriyle ilişki kurulmuştur.

İlk aşamada, Karaköy’de çalışma alanı içerisinde belirlenen rotada öğrenciler, bir ses yürüyüşü ve işitsel deneyimin ardından algı haritası çıkarmışlardır. Bu aşamada, öğrenciler deneyimlerini pafta ve maket tasarımıyla ifade etmiş, maketlerde rota üzerindeki ses yürüyüşlerine dair gözlemlerini aktarırken, çevreyi algıladıkları uzunluk ve hacimlerde 'denge', 'ritim' ve 'tekrar' gibi temel tasarım ilkelerine bağlı kalarak, çevresel öğeleri ve mekansal ilişkileri yansıtmışlardır.

İkinci aşamada, öğrenciler çalışma alanında koku ve tat duyusuna odaklanarak bir deneyim yürüyüşü gerçekleştirmiştir. Bu deneyimleriyle birlikte, öğrendiklerine ek olarak; 'zıtlık', 'vurgu', 'egemenlik', 'armoni/uygunluk' ve 'birlik/bütünlük' gibi temel tasarım ilkelerine başvurarak soyut anlatımlarla kompozisyonlar oluşturmuşlardır.

Üçüncü aşamada, çalışma alanından bir malzeme yardımıyla öne çıkan dokuları çıkarmışlardır. Ardından öğrenciler, bu dokulardan yararlanarak bir senaryo kurgulamıştır. Senaryolarda, duyu odaklı analizlerinde Karaköy’ün ön çıkan karakteristik yanlarını vurgulamaları beklenmiştir. Öğrenciler ellerindeki doku parçalarıyla sınırlı kalarak, 30 cm x 30 cm x 30 cm sınırlarına sahip üç boyutlu tasarımlar üretmişlerdir.

Dördüncü aşamada öğrenciler görme duyusunu dahil ettikleri duysal deneyimleri ile konsept çalışmalarını ilerleterek, 50 cm x 50 cm x 50 cm ölçülerinde oluşturdukları küp içerisinde çalışma alanının öne çıkan yönlerini soyutlamışlardır. Soyutlama çalışmalarında oluşturdukları konseptte uygun olarak temel tasarım ilke ve elemanlarını kullanmalarına dikkat edilmiştir.

Son aşama olan 'Katmanlaştırma' modülünde, çalışma alanı ve öğrenciler üç gruba ayrılmıştır. Bu modülde, öğrencilerden çalışma alanına dair daha incelikli analizler yapmaları, yapı çevre ve sosyo-kültürel yapıyı ele almaları beklenmiştir. Öğrenciler 5 duyu odağında yaptığı çalışmalar haricinde çalışma alanının yapı çevre özelliklerini, tarihçesini ve kentsel hafızadaki yeri üzerine analizler gerçekleştirmiştir. Analiz çalışmaları kültürel miras konusuna odaklanarak çalışma alanının karakteristiklerini ele alacak şekilde gelişmiştir. 8 ila 10 kişiden oluşan öğrenci grupları, öncelikle bir üst konsept belirlemiş, ardından her öğrenci üst konseptle bağlı kalarak kendi alt konseptini geliştirmiştir. Her bir öğrenci belirlediği alt konseptte uygun olarak çalışma alanlarının kültürel miras açısından önemini vurgulayan maket ve pafta tasarımları yapmıştır. Öğrenciler, 50 cm x 50 cm x 50 cm sınırları

içerisinde yalnız ahşap malzeme kullanarak çalışmış; temel tasarım ilke ve elemanlarına başvurarak Karaköy'ün kültürel ve duyuşal katmanlarını soyutlamışlardır.

Bu bildiride sunulan öğrenci çalışmaları, tasarım eğitiminde duyuşal algı ve mekânsal katmanların bütünleşik bir yaklaşımla ele alınmasının önemini ortaya koymaktadır. Duyuların kent deneyiminde oynadığı rol, öğrencilerin bireysel ve kolektif üretimleri aracılığıyla yorumlanmıştır. Kültürel miras, kentsel hafıza ve mekânsal algı ekseninde gerçekleştirilen öğrenci projeleri, duyuşal tasarım sürecinde sadece bireysel algıyı değil, aynı zamanda kentsel mekânların kolektif hafızasını nasıl şekillendirdiğini öne koymaktadır. Tasarım Stüdyosu-I dersi sonuç ürünleriyle birlikte duyuşal deneyimlerin tasarım eğitiminde kültürel mirası daha derinlikli kavrama ve özgün bir biçimde aktarmaya olanak tanıdığı gözlemlenmiştir.

Bu süreçte, mekânın tarihsel ve fiziksel katmanları duyuşal aracılığıyla analiz edilmiş, tasarımın estetik ve işlevsel bir pratik olmanın ötesinde, geçmişin izlerini geleceğe aktaran bir araç işlevi gördüğü ortaya konmuştur. Çalışmalar, Karaköy'ün mekânsal özelliklerinin soyutlanarak yeniden yorumlanması yoluyla, duyuşal algının mekânsal tasarımda etkili bir ifade aracı olarak kullanılma potansiyelini göstermektedir. Bu bildiri, duyuşal mirasın korunması ve aktarımı sürecindeki rolünü öne çıkararak, tasarım eğitiminde bütüncül ve katmanlı bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır.